

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **«Фінансова стійкість фінансової установи: проблеми
забезпечення і управління»**

Виконавець:

студентка 6 курсу фінансово-
економічного

факультету _____

Комлик Анастасія Дмитрівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., ст. викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Юргачова Марія Іванівна _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Ефективне функціонування й сталий розвиток економіки будь-якої країни чи регіонального об'єднання - це її стабільна та надійна банківська система. Банківська система є однією з головних частин економічної системи України, а отже, її динамічний розвиток сприяє зростанню економіки України та її виходу на міжнародний рівень. Дуже важливою категорією, що відповідає за стабільність банківської сфери, є фінансова стійкість комерційних банків. Вона є індикатором фінансового стану банківських установ і визначає їх розвиток. Саме в цьому проявляється актуальність дослідження проблем забезпечення і управління фінансовою стійкістю комерційних банків в Україні.

Запорукою стійкої банківської системи є забезпечення фінансової стійкості функціонування комерційного банку, а саме, основою позитивних економічних перетворень й макроекономічного розвитку. Забезпеченість фінансовими ресурсами всіх сфер народного господарства є залежною від особливостей діяльності банківської системи, її надійності, високого рівня платоспроможності. Потреба в розвитку економіки України та необхідність швидкого нарощення внутрішнього валового продукту може бути здійснено за рахунок високої концентрації фінансових ресурсів і сталого розвитку банківської системи.

Особливої актуальності процес оцінки фінансової стійкості банків набуває через те, що на сьогоднішній день, в умовах, що склалися в Україні, однією з основних задач комерційних банків залишається їх «виживання», забезпечення власної конкурентоздатності та стійкості, в умовах постійних змін в економіці, політиці та соціальній сфері. Адже лише фінансово стійкий банк зможе продовжувати свою діяльність навіть при виникненні непередбачуваних подій чи ризиків (що в нашій країні є звичним явищем).

Мета дослідження. Мета кваліфікаційної роботи полягає в поглибленні теоретичних та практичних аспектів фінансової стійкості банківської системи загалом, способів її забезпечення та оцінки, особливостей її розвитку в Україні, сприяння розвитку сучасних наукових досягнень з управління фінансовою стійкістю комерційних банків з метою її підвищення, запобігання банкрутства комерційного банку, а також у пошуку шляхів вирішення наявних та майбутніх проблем, використовуючи досвід інших країн

Завдання дослідження. Для досягнення поставленої мети необхідно виконати наступні завдання:

- обґрунтувати поняття та зміст фінансової стійкості комерційного банку;
- охарактеризувати механізм забезпечення фінансової стійкості банків;
- проаналізувати та оцінити фінансову стійкість комерційних банків в Україні;
- дослідити особливості державного регулювання і нагляду у механізмі забезпечення фінансової стійкості банків;
- визначити шляхи підвищення фінансової стійкості вітчизняних комерційних банків;
- проаналізувати та оцінити заходи щодо запобігання банкрутства;
- розробити методичні рекомендації щодо формування стратегії щодо прогнозування фінансової стійкості;

— проаналізувати зарубіжний практичний досвід, накопичений у даній сфері, що може допомогти розвитку аналогічних методик в Україні.

Об'єктом дослідження є процес оцінки та управління фінансовою стійкістю фінансової установи.

Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні аспекти забезпечення і управління фінансовою стійкістю комерційного банку.

Методи дослідження. У роботі використані загальнонаукові методи емпіричного та теоретичного дослідження, зокрема: аналізу і синтезу - для вивчення функціональних і структурних складових фінансової стійкості комерційного банку; узагальнення - для обґрунтування необхідності застосування нових наукових понять і підходів до вивчення поняття; системного аналізу - для вивчення предмета дослідження, як сукупності складових, що утворюють систему; методи статистичного аналізу - для вивчення, порівняння та оцінки фінансової стійкості банків України; методи порівняння, групування та графічний метод - для побудови таблиць, аналітичних, ілюстративних графіків й діаграм; методи економіко-математичного моделювання для розробки методик оцінки фінансової стійкості комерційних банків. Обробка даних здійснювалася з використанням сучасних комп'ютерних технологій.

Інформаційна база дослідження. Законодавчі та нормативні акти Верховної Ради України і Національного банку України, офіційні матеріали Державного комітету статистики України, монографії та науково-аналітичні статті вітчизняних та зарубіжних авторів, матеріали міжнародних та всеукраїнських наукових та науково-практичних конференцій. Для безпосереднього аналізу функціонування банків використано офіційні дані Національного банку України, Асоціації українських банків, Державного комітету статистики.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (60 найменування) та 10-ти додатків. Загальний обсяг роботи становить 105 сторінок. Основний зміст викладено на 96 сторінках. Робота містить 24 таблиці, 15 рисунків.

Публікації. Публікація, підготовлена за темою кваліфікаційної роботи, а саме тези доповіді на тему «Проблеми фінансової стійкості банківської системи України науково-практичної конференції «Новини науки та прикладні наукові розробки», проведеної 28 жовтня 2018 року у м. Львів:

Комлик А.Д. Проблеми фінансової стійкості банківської системи України в сучасних умовах / А.Д. Комлик // Новини науки та прикладні наукові розробки [текст]: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 28 жовтня 2018 року у м. Львів: зб. наук. праць / відп. за випуск Голденблат М.А. // ГО «Європейська наукова платформа». – Обухів: Друкарня ФОП Гуляєва В.М., 2018. – Т.3. – с. 114. – С. 68–72

Також є публікація у Науковому студентському віснику:

Комлик А.Д. Фактори, які впливатимуть на курс гривні в 2018 році / А.Д. Комлик // Науковий студентський вісник. Одеський національний економічний університет. Факультет економіки та управління підприємництвом. Кафедра загальної економічної теорії та економічної політики. – 2018. – № 1. – 100 с. – Мови: укр., рос.. – С. 32–34

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі **«Фінансова стійкість як один з показників оцінки фінансового стану фінансової установи»** розглянуто теоретичні підходи до визначення поняття та сутності фінансової стійкості фінансової установи та необхідність її оцінювання. Надана класифікація факторів, що впливають на фінансову стійкість фінансової установи та методів її оцінювання. Охарактеризований механізм управління фінансовою стійкістю фінансової установи та надана методика розрахунку відповідних показників.

Отже, визначено, що фінансова стійкість фінансової установи - одна з головних умов успішної та стабільної роботи фінансової установи в ринкових умовах. Володіючи стійкою й платоспроможною фінансовою стійкістю, фінансова установа має переваги перед іншими фінансовими установами такого ж профілю при залученні інвестицій, отриманні кредитів, у виборі постачальників і підборі кваліфікованих кадрів.

На практиці реалізація управління фінансовою стійкістю фінансової установи здійснюється через відповідний механізм, що, в свою чергу, включає в себе елементи забезпечення, аналіз політики управління фінансовою установою, вибір інструментів управління фінансовою стійкістю, а також управління ризиком.

Також наведено методологію проведення аналізу та оцінки фінансової стійкості фінансової установи, на основі якої в другому розділі роботи проаналізовано систему показників фінансової стійкості АТ «ОТП БАНК» та визначено тип фінансової стійкості даної фінансової установи.

У другому розділі **«Практичні аспекти забезпечення і управління фінансовою стійкістю фінансової установи на прикладі «АТ ОТП БАНК»**» проаналізовано фінансовий стан банку за абсолютними та відносними показниками фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, рентабельності та ймовірності банкрутства.

За результатами аналізу показників фінансової стійкості ліквідність банку була достатньою для виконання його зобов'язань на всіх горизонтах управління ліквідністю, як на короткостроковому, так і на довгостроковому, а тобто і фінансовою стійкістю фінансової установи.

Після проведеного аналізу показників фінансової стійкості банку були отримані наступні результати: позитивна тенденцію у динаміці змін коефіцієнтів, АТ «ОТП БАНК» - установа з достатньою кількістю власного капіталу. А це, в свою чергу, свідчить про захищеність банку від ймовірних ризикових втрат на сьогодні та в майбутньому.

За результатами аналізу методів прогнозування ймовірності банкрутства було виявлено, що АТ «ОТП БАНК» потенційно знаходиться під загрозою банкрутства. Було запропоновано методи, за допомогою яких може здійснюватися фінансове оздоровлення банку.

У третьому розділі **«Рекомендації щодо удосконалення забезпечення і управління фінансовою стійкістю на прикладі «АТ ОТП БАНК»**» запропоновані заходи щодо зміцнення та підвищення рівня фінансової стійкості АТ «ОТП Банк». А

саме, за допомогою збільшення власного та статутного капіталу фінансової установи.

ВИСНОВКИ

Фінансова стійкість фінансової установи – це якісна динамічна інтегральна характеристика спроможності фінансової установи ефективно виконувати свої функції та забезпечувати цілеспрямований розвиток за допомогою трансформації ресурсів й мінімізації ризиків, витримуючи вплив факторів зовнішнього й внутрішнього середовища.

Забезпечення, підтримка, аналіз та оцінка фінансової стійкості фінансових установ - рушійна сила в розвитку банківської системи, а таким чином, і всієї економіки України. Через це потрібне її комплексне вивчення й оптимізація всіх можливих методів її оцінювання і управління та необхідного забезпечення.

При розробці послідовності планування фінансової стійкості фінансової установи необхідно враховувати тісний взаємозв'язок факторів зовнішнього та внутрішнього середовища. А в процесі й комплексний аналіз факторів впливу на систему загалом, що передбачав би динаміку розвитку процесів.

Аналізуючи наукові праці можна зазначити кардинальні зміни поглядів вчених на принципи діяльності фінансових установ, і, як наслідок, на підходи до забезпечення їх фінансової стійкості. Ці зміни пройшли три етапи розвитку, починаючи з кінця XVIII ст. і до сьогодення.

Сучасна економічна література включає різноманітні підходи щодо оцінювання фінансової стійкості фінансових установ, які відрізняються параметрами, на які вони орієнтовані, показниками, на які спираються, і навіть способами представлення результатів. Класифікувати аналітичні методів можна за допомогою основних груп: методи коефіцієнтів, рейтингові методи, математично-статистичні методи.

Для детальнішого вивчення поняття, методи потрібно доповнити методом коефіцієнтів, рейтинговими методами й математично-статистичними методами. Метою проаналізованих методів є підвищення ефективності управлінського процесу, спрямованого на збільшення ринкової вартості банків. Розглянуті методи оцінювання мають низку відмінностей, що пов'язано з історичними, структурними особливостями розвитку банківських систем, зокрема, в одних країнах пріоритетного значення надають коефіцієнтним методам, а в інших – рейтинговим.

Для того, щоб розвиватись, фінансова установа повинна функціонувати і в той же час, вона не може функціонувати не розвиваючись. Загальною антикризовою фінансовою стійкістю фінансової установи є її здатність ефективного продовження функціонування й розвитку в нестабільних кризових умовах, повертаючись до докризового стану, чи переходити до вищого рівня рівноважного стану.

У сучасних наукових та професійних колах дискутують стосовно необхідності обов'язкового саме практичного застосування методик (стрес-тестування та СРП) для виходу з кризи вітчизняних фінансових установ.

Тому тільки якщо фінансова установа своєчасно, оперативно та послідовно буде реалізовувати цілий комплекс антикризових заходів, вона стане спроможною

для досягнення спочатку поточної а, в перспективі, і стратегічної антикризової фінансової стійкості. Акціонерне товариство «ОТП БАНК» – один з найбільших вітчизняних банків, визнаний лідер фінансового сектора України; ядро фінансової групи, до складу якої входять компанії групи ОТП в Україні.

Аналіз фінансової звітності допоміг у формуванні висновків щодо непоганого фінансового стану АТ «ОТП БАНК». Це спричинено тим, що більша частина фінансових показників перебуває в границях нормативних значень. Інші ж хоча й відхиляються від нормативних, мають тенденцію до покращення.

На 1 січня 2018 року по розміру загальних активів АТ «ОТП БАНК» займав 12-е місце (29,8 млрд грн) серед більш ніж 80 банків, які вели діяльність в країні.

Незалежним рейтинговим агентством «Кредит-Рейтинг» було оголошено про підвищення довгострокового кредитного рейтингу АТ «ОТП БАНК» до рівня uaAA, тобто можна стверджувати, що банк характеризується дуже високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими банками.

У 2014 році, в рамках приведення акціонерного капіталу до установчих документів, вплив гіперінфляції було виключено з акціонерного капіталу й включено до складу накопиченого дефіциту. Так, на 2014 рік він досяг позначки у 3552122 тис.грн, на 2017 рік – вже досяг позначки у 4199636 тис.грн.

Ці чинники обумовили загальне скорочення капіталу з 4179172 тис.грн до 3321087 тис.грн або на 20,53%.

За результатами вертикального аналізу можна зробити висновок, що найбільш негативною тенденцією є зростання частки накопиченого дефіциту: від 1,75% капіталу банку у 2013 році до -126,45% у 2017 році. Збільшення резерву переоцінки до від -0,67% до 0,07% з 2013 на 2017 рік, відповідно, стало позитивною тенденцією. Національний банк України встановлює економічні нормативи, що є обов'язковими до виконання всіма банками.

Досягши у 2017 році позначки у 14,94 за нормативом адекватності регулятивного капіталу Н2 (коефіцієнтом платоспроможності), АТ «ОТП БАНК» мав здатність вчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями в частині торгових, кредитних й інших фінансових операцій та покрити ризики, які є притаманними для банківської діяльності.

Враховуючи позитивну тенденцію у динаміці змін коефіцієнтів, АТ «ОТП БАНК» має достатній розмір власного капіталу. А це, в свою чергу, свідчить про захищеність банку від ймовірних ризикових втрат на сьогодні та в майбутньому.

Можна стверджувати, що АТ «ОТП БАНК» є достатньо ліквідним. За аналізований період, діяльність банківської установи була ефективною, спираючись на те, що він набув ознаки прибутковості, а показники ефективності, обрані для аналізу, перевищували середньогалузевий рівень. Ліквідність банку була достатньою для виконання його зобов'язань на всіх горизонтах управління ліквідністю, як на короткостроковому, так і на довгостроковому, а тобто і фінансовою стійкістю банку.

Значною мірою від стану фінансової стійкості банків залежить спроможність банківської системи загалом здійснювати свою діяльність, її місце та роль у процесах економічних перетворень. Фінансова стійкість - це не лише основа стабільної банківської системи, а й важлива економічна категорія, бо відсутність чи

низький рівень фінансової стійкості суб'єкта господарювання, у тому числі й комерційного банку, веде до неплатоспроможності й у кінцевому результаті – до банкрутства.

Сучасний стан економіки України вимагає створення загального алгоритму прогнозування банкрутства банку з урахуванням як вітчизняного, так і зарубіжного досвіду. Під час проведення дослідження з вибраної тематики за всіма методиками оцінки ймовірності банкрутства, можна дійти висновку, що АТ «ОТП БАНК» у 2018 році потенційно знаходиться під загрозою банкрутства.

У такому разі АТ «ОТП БАНК» може бути переведений на режим фінансового оздоровлення з ініціативи НБУ, бо неплатоспроможність однієї великої банківської установи має можливість призвести до сукупності кризових явищ в усіх галузях країни.

Результати розробки третього розділу роботи дозволяють сформулювати ряд висновків. Оцінка фінансової стійкості банку на перспективу є необхідною для завчасних заходів щодо уникнення втрат. Спираючись на те що, обсяг зобов'язань банку та його кредитно-інвестиційний портфель є найбільш впливовими факторами на отримання прибутку/збитку, використали економіко-математичну модель. За результатами отримали тенденцію до збільшення прибутку АТ «ОТП БАНК», який у 2019 році повинен скласти 0,92 млрд. грн.

Підводячи підсумок, для зміцнення фінансової стійкості АТ «ОТП Банк» та підвищення ефективності управління нею були запропоновані заходи, які враховували капіталізацію, статутний капітал, активи, основні засоби тощо. Спираючись на сильні сторони й можливості, виділені у SWOT-аналізі, АТ «ОТП Банк» може чітко визначити, яку стратегію можна втілити щодо розвитку банківської установи та на які проблеми необхідно звернути особливу увагу.

Таким чином, до умов забезпечення фінансової стійкості сучасного банку можна віднести:

- достатність обсягу власного капіталу (з відсутністю надлишкового);
- збалансовану структуру активів й пасивів за строками та сумами;
- належність рівню рентабельності діяльності банківської установи та його підтримка.

Спираючись на це, забезпечення фінансової стійкості комерційного банку вкрай необхідне для розвитку економіки України.

АНОТАЦІЯ

Комлик А.Д. «Фінансова стійкість фінансової установи: проблеми забезпечення і управління»,

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності

072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою

«Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2018

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження - процес оцінки та управління фінансовою стійкістю фінансової установи.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти проблем забезпечення і управління фінансовою стійкістю фінансової установи.

Проаналізовано фінансовий стан банку за абсолютними та відносними показниками фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та ймовірності банкрутства.

Запропоновано заходи щодо зміцнення та підвищення рівня фінансової стійкості АТ «ОТП Банк» за допомогою збільшення власного та статутного капіталу фінансової установи.

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансова установа, нормативи ліквідності, банкрутство.

ANNOTATION

Komlyk A., «The financial soundness of the financial institution: problems of provision and management»,
thesis for Master degree in specialty 072 «Finance, banking and insurance»
under the program
«Financial and insurance management»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2018

Thesis consists of three chapters. Object of study is the process of evaluating and managing the financial soundness of the financial institution.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of problems of provision and management the financial soundness of the financial institution.

Author analysis a financial condition of the bank based on absolute and relative indicators of financial stability, liquidity, solvency and bankruptcy probability.

Author proposes to strengthen and increase the level of financial soundness of the OTP Bank JSC by increasing its own and authorized capital.

Keywords: financial soundness, financial institution, liquidity standards, bankruptcy.